

Byla C-126/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. kovo 2 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunale Ordinario di Venezia (Italija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. vasario 15 d.

Ieškovai:

UD

QO

VU

LO

CA

Atsakovės:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Ministero dell'Interno

Pagrindinis bylos dalykas

Ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas valstybei dėl 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (OL L 261, 2004, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 65) numatytų išsipareigojimų, visų pirma jos 12 straipsnio 2 dalyje numatyto išsipareigojimo numatyti kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms sistemą, kuri užtikrintų teisingas ir tinkamas kompensacijas aukoms, neįgyvendinimo arba netinkamo įgyvendinimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnio trečią pastraipą pateiktas prašymas dėl nacionalinės teisės akto, pagal kurį, pirma, kompensacijos mokėjimas nužudymo aukos tėvams ir seseriai susiejamas su tuo, ar nėra aukos sutuoktinio ir vaikų, ir, antra, šios kompensacijos mokėjimas susiejamas su tuo, ar yra pagal šį teisės aktą įsteigto fondo lėšų, tačiau tame akte nenumatyta atidėti konkrečiai kompensacijai mokėti skirtų sumų, suderinamumo su Direktyva 2004/80.

Prejudiciniai klausimai

A dalyje nurodytomis aplinkybėmis, susijusiomis su Italijos piliečių, nuolat gyvenančių Italijoje, ieškiniu dėl žalos atlyginimo, pareikštu valstybės įstatymų leidėjui dėl to, kad šis netinkamai ir (arba) nevisiškai įgyvendino 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje 2004/80/EB „dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms“ nustatytus įsipareigojimus, ypač jos 12 straipsnio 2 dalyje nustatytą valstybių narių pareigą ne vėliau kaip iki 2005 m. liepos 1 d. (kaip nustatyta 18 straipsnio 1 dalyje) sukurti bendrą kompensacijų sistemą, galinčią užtikrinti tinkamas ir teisingas kompensacijas visų smurtinių ir tyčinių nusikaltimų aukoms tais atvejais, kai jos negali gauti visos kompensacijos už patirtą žalą iš kaltininkų, ir atsižvelgiant į tai, kad 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB buvo ne laiku (ir (arba) nevisiškai) perkelta į nacionalinę teisę, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti:

a) atsižvelgiant į Įstatymo Nr. 122/2016 11 straipsnio 2a dalį, pagal kurią kompensacija priklauso nužudymo aukos tėvams ir seseriai, kai nėra aukos sutuoktinio ir vaikų, net ir esant įsiteisėjusiam nuosprendžiui, kuriuo ir jiems buvo priteista kompensacija dėl žalos iš nusikaltimą įvykdžiusio asmens:

– ar kompensacijos sumokėjimas tyčinių smurtinių nusikaltimų aukos tėvams ir seseriai žmogžudystės atveju pagal 2016 m. liepos 7 d. Įstatymo Nr. 122 (*Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione Europea – Legge Europea 2015-2016*) (Nuostatos, kuriomis siekiama įvykdyti įsipareigojimus, kylančius iš Italijos narystės Europos Sąjungoje – Europinis įstatymas 2015-2016) su vėlesniais pakeitimais (2017 m. lapkričio 20 d. Įstatymo Nr. 167 6 straipsniu ir 2018 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 145 1 straipsnio 593-596 dalimis) 11 straipsnio 2a dalį, jeigu nėra aukos vaikų ir sutuoktinio (kiek tai susiję su tėvais) ir tėvų (esant broliams ar seserims), atitinka Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalies nuostatas bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 straipsnį (lygybė), 21 straipsnį (diskriminacijos uždraudimas), 33 straipsnio 1 dalį (šeimos apsauga), 47 straipsnį (teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą) ir EŽTK 12 protokolo 1 straipsnį (diskriminacijos uždraudimas)?

b) dėl kompensacijos mokėjimo apribojimo:

- ar sąlyga dėl kompensacijos mokėjimo, numatyta Įstatymo Nr. 122/206 (Nuostatos, kuriomis siekiama įvykdyti įsipareigojimus, kylančius iš Italijos narystės Europos Sąjungoje – Europinis įstatymas 2015-2016) su vėlesniais pakeitimais (2017 m. lapkričio 20 d. Įstatymo Nr. 167 6 straipsniu ir 2018 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 145 1 straipsnio 593-596 dalimis) 11 straipsnio 3 dalyje, kurioje nurodyta: „bet kuriuo atveju neviršijant 14 straipsnyje nurodyto fondo mokamų kompensacijų ribų“, nesant jokios nuostatos, kuri įpareigotų Italijos valstybę rezervuoti konkrečias sumas atitinkamoms kompensacijoms mokėti, įskaitant sumas, kurios nustatytos remiantis statistiniais duomenimis ir bet kuriuo atveju konkrečiai gali būti išmokėtos kaip kompensacija teisių perėmėjams per protingą terminą, įgyvendinant Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalies nuostatas gali būti laikoma „[teisinga ir tinkama] kompensacija aukoms“?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (toliau – Direktyva 2004/80) 12 ir 18 straipsniai.

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 20 ir 21 straipsniai, 33 straipsnio 1 dalis ir 47 straipsnis.

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) 12 protokolo 1 straipsnis.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Legge 7 luglio 2016, n. 122 (Disposizioni per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia all'Unione europea – Legge europea 2015-2016) (2016 m. liepos 7 d. Įstatymas Nr. 122 (Nuostatos, kuriomis siekiama įvykdyti įsipareigojimus, kylančius iš Italijos narystės Europos Sąjungoje – Europinis įstatymas 2015-2016)) ir vėlesni pakeitimai (2017 m. lapkričio 20 d. Įstatymo Nr. 167 6 straipsniu ir 2018 m. gruodžio 30 d. Įstatymo Nr. 145 1 straipsnio 593-596 dalimis) (toliau – Įstatymas Nr. 122/2016): 11 straipsnio (*Tyčinių smurtinių nusikaltimų aukų teisė į kompensaciją įgyvendinant Direktyvą 2004/80/EB. Pažeidimo procedūra 2011/4147*) 1 ir 2 dalys:

„Nepažeidžiant tam tikrų nusikaltimų aukoms skirtų nuostatų, numatytų kitose teisės normose, jeigu jos yra palankesnės, teisė į kompensaciją valstybės sąskaita pripažįstama nukentėjusiajam nuo tyčinio nusikaltimo, padaryto smurtaujant prieš asmenį, ir bet kuriuo atveju nuo nusikaltimo, nurodyto Baudžiamojo kodekso 603a straipsnyje, išskyrus nusikaltimus, nurodytus 581 ir 582 straipsniuose, išskyrus atvejus, kai yra Baudžiamojo kodekso 583 straipsnyje numatytų sunkinančių aplinkybių.

2. **Kompensacija už nužudymo nusikaltimus <...> yra išmokama aukai arba turintiems į ją teisę asmenims, nurodytiems 2a dalyje; kompensacijos dydis nustatytas dekreto 3 dalyje.** Kompensacija už kitus nusikaltimus, nei nurodytieji pirmame sakinyje, yra išmokama kaip atlyginimas už medicininės ir pagalbos išlaidas.“

11 straipsnio 2a dalis: „Dėl nusikaltimo mirus aukai, kompensacija yra išmokama likusiam gyvam aukos sutuoktiniui ir vaikams; jei nėra sutuoktinio ir vaikų, kompensacija priklauso tėvams, o jei nėra tėvų, – kartu gyvenusiems broliams ir seserims, kurie buvo išlaikytiniai nusikaltimo padarymo metu.“

11 straipsnio 2b dalis: 11 straipsnio 2b dalis: „Jeigu yra daugiau nei vienas teisių turėtojas, kompensacija paskirstoma pagal Civilinio Kodekso antrosios knygos II antraštinės dalies nuostatose numatytus dydžius.“

11 straipsnio 3 dalis: „*Ministro dell'interno* (vidaus reikalų ministro) ir *Ministro della giustizia* (teisingumo ministro) dekretu, kuris turi būti suderintas su *Ministro dell'economia e delle finanze* (ekonomikos ir finansų ministru) ir išleistas per šešis mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos, yra nustatomi kompensacijų dydžiai, visais atvejais neviršijantys 14 straipsnyje nurodyto fondo mokamų kompensacijų ribų, užtikrinant didesnes kompensacijas aukoms, nukentėjusioms nuo seksualinio smurto nusikaltimų ir žmogžudysčių, visų pirma aukos vaikams, kai žmogžudystę įvykdė sutuoktinis, net ir gyvenantis skyrium ar išsituokęs, ar asmuo, kuris turi ar turėjo emocinių ryšių su auka.“

2019 m. lapkričio 22 d. ministrų dekreto 1 straipsnio 1 dalies b punktas:

„sutuoktinio (įskaitant skyrium gyvenantį arba išsituokusį sutuoktinį) arba asmens, kuris turi ar turėjo emocinių ryšių su auka, įvykdyto nužudymo atveju išmokama fiksuota 60 000 eurų suma tik aukos vaikams“.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Ieškovai yra TS, kurią 2017 m. gegužės 18 d. nužudė buvęs sugyventinis KU <...>, tėvai (UD ir QO), sesuo (CA) ir vaikai (VU ir LO). 2018 m. rugsėjo 18 d. *Tribunale di Padova* (Padujos teismas) nuteisė KU 30 metų laisvės atėmimo bausme; šį nuosprendį 2019 m. kovo 6 d. patvirtino *Corte d'Appello di Venezia* (Venecijos apeliacinis teismas); 2021 m. gegužės 6 d. *Corte di cassazione* (kasacinis teismas) pripažino skundą dėl apeliacinėje instancijoje priimto nuosprendžio nepriimtiniu, todėl KU paskirta nurodyta bausmė tapo neatšaukiama.
- 2 Pirmojoje instancijoje *Tribunale di Padova* (Padujos teismas) įpareigojo KU atlyginti žalą civilinių ieškovų naudai ir nurodė išmokėti laikiną 400 000 eurų kompensaciją kiekvienam vaikui, 120 000 eurų – kiekvienam iš tėvų ir seseriai, o 30 000 eurų – skyrium gyvenančiam (neišsituokusiam) aukos sutuoktiniui MI.

- 3 Kadangi nužudytasis neturėjo turto ir pajamų (nes jam buvo suteikta teisinė pagalba – ši sąlyga nurodyta Įstatymo Nr. 122/2016 12 straipsnio b punkte), tėvai, sesuo, vaikai ir sutuoktinis nusprendė pasinaudoti pagal Direktyvą 2004/80 jiems užtikrinama apsauga; aukos vaikai iš valstybės gavo po 20 000 eurų kompensaciją, o skyrium gyvenančiam, bet neišsituokusiam sutuoktiniui buvo išmokėta 16 666,66 euro kompensacija.
- 4 Pastebėję, kad Italijos valstybė, priimdama Įstatymą Nr. 122/2016, nustatė reikšmingus kompensacijų skyrimo apribojimus ir taip pažeidė Direktyvą 2004/80, ieškovai prašė:
  - netaikyti 2019 m. lapkričio 22 d. ministrų dekreto dėl to, kad jis yra neteisėtas, ir nustatyti jiems priklausančias kompensacijų sumas priklausomai nuo jų giminystės su TS ryšio, teisingai ir tinkamai (kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/80 12 straipsnio nuostatas) apskaičiuoti kompensacijas, atsižvelgiant į jiems padarytą žalą, apskaičiuotą nuosprendyje KU, ir įpareigoti *Presidenza del consiglio dei Ministri* (Ministrų Tarybos pirmininko tarnyba) ir *Ministero dell'Interno* (Vidaus reikalų ministerija) sumokėti šias kompensacijas;
  - nepatenkinus pirmojo reikalavimo, įpareigoti įstaigas atsakoves sumokėti minėtas kompensacijų sumas už žalą, padarytą netinkamai įgyvendinus Direktyvą 2004/80 ir ypač jos 12 straipsnį.
- 5 Atsakovės – kiek tai susiję su vaikų padėtimi – prašė atmesti ieškinį, nes jų naudai teisėtai išmokėta 20 000 eurų kompensacija, nustačius, kad aukos sutuoktinis taip pat yra vienas iš asmenų, turinčių teisę į kompensaciją, nes 2019 m. lapkričio 22 d. ministrų dekrete yra numatyta 60 000 eurų fiksuoto dydžio kompensacija nužudymo atveju, nustatant Įstatymo Nr. 122/2016 11 straipsnio 2b dalyje numatytą paskirstymą.
- 6 Kiek tai susiję su aukos tėvais ir seserimi, atsakovės taip pat prašė ieškinį atmesti dėl praleisto 60 dienų termino administraciniam prašymui dėl žalos atlyginimo pateikti; papildomai atsakovės prašė atmesti aukos tėvų ir sesers pateiktą prašymą, nes pagal nacionalinės teisės aktus kompensacija mokama likusiam gyvam sutuoktiniui ir vaikams; nesant sutuoktinio ir vaikų, kompensacija mokama tėvams, o jų nesant – kartu gyvenusiems broliams ir seserims, kurie buvo išlaikytiniai nusikaltimo padarymo metu.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 Pasak ieškovų, Įstatymo Nr. 122/2016 11 straipsnio 2a dalyje numatyta riba, pagal kurią teisė į kompensaciją aukos tėvams suteikiama tik nesant aukos vaikų ir sutuoktinio, o broliai ir seserys turi teisę į kompensaciją tik nesant visų ankstesnių subjektų, atkartojanti Italijos civilinio kodekso 568 straipsnio nuostatą, padiktuotą teisėtų įpėdinių nustatymui paveldėjimo dėl mirties kontekste, kaip aiškiai nurodyta to straipsnio 2b dalyje, yra akivaizdžiai neteisėta. Iš tiesų, šioje

nuostatoje įvardyti aukos tėvai ir seserys bei broliai kaip asmenys, turintys teisę į kompensaciją, ir dėl to aiškiai pripažįstama, kad šie asmenys nukentėjo nuo nusikaltimo, *todėl būtina kompensuoti „jure proprio“*, bet kompensacija suteikiama tik papildomai, tai yra su sąlyga, kad nėra aukos vaikų ir sutuoktinio, kuriems gali būti kompensuojama pagal paveldėjimo teisę.

- 8 Taip Italijos įstatymų leidėjas nepagrįstai pažeidė direktyvos 12 straipsnyje numatytą pareigą atlyginti žalą, nes nustatė nepagrįstą reikalavimą pačiai kompensacijai, kai nusprendė, kuriems iš įvairių nukentėjusiųjų, kuriems abstrakčiai pripažįsta teisę, turi būti konkrečiai atlyginta, be to, padarė tai savavališkai ir neatsižvelgdamas į teisingus ir konkrečiu atveju tinkamus parametrus. Kompensacija buvo paskirta ir MI, 2006 m. (tai yra 11 metų prieš nužudymą) su TS išsiskyrusiam sutuoktiniui, kuriam kompensacija priklauso pagal 2a dalies pirmą pastraipą: *„dėl nusikaltimo mirus aukai, kompensacija yra išmokama likusiam gyvam sutuoktiniui ir vaikams“*. Todėl net ir tais atvejais, kai emocinis ryšys akivaizdžiai susilpnėjo, galbūt beveik iki tokio laipsnio, kad jo iš viso nebeliko, yra asmuo (sutuoktinis, kuris jau daug metų gyvena atskirai), turintis teisę į kompensaciją, o aukos tėvui ir motinai, t. y. tėvams, kurių emocinis ryšys su dukterimi niekada nė kiek nesulpnėjo, kaip nesulpnėjo ir emocinis ryšys su seserimi, tokia teisė nesuteikiama.
- 9 Taikomas ir skirtingas požiūris dėl skirtingų kompensacijų taisyklių, numatytų nusikaltimo aukų giminėms, kurios minimos kitose nuostatose: pagal Įstatymo Nr. 206/2004 dėl kompensacijų teroro aktų aukoms 5 straipsnio 4 dalį kompensacija skiriama *„likusiam gyvam sutuoktiniui, nepilnamečiams vaikams, pilnamečiams vaikams, tėvams, broliams ir seserims, jeigu jie gyvena kartu ir yra išlaikomi“*; pagal 1998 m. Įstatymo Nr. 407 2 straipsnio 3 dalį kompensacija terorizmo aukoms suteikiama ir *„likusiam gyvam sutuoktiniui, nepilnamečiams vaikams, negalią turintiems pilnamečiams vaikams, tėvams ir broliams bei seserims, jeigu jie gyvena kartu ir yra išlaikomi“*.
- 10 Pasak ieškovų, 20 000 eurų suma, vaikams išmokėta pagal 2019 m. lapkričio 22 d. ministrų dekretą, lygi 5 % teismo pripažintos laikinos kompensacijos sumos, neatitinka Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo C-129/19, pagal kurį *„Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad fiksuoto dydžio kompensacija, skiriama nukentėjusiesiems nuo seksualinio smurto pagal nacionalinę kompensacijų nukentėjusiesiems nuo tyčinių smurtinių nusikaltimų schemą, negali būti laikoma „teisinga ir tinkama“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, jeigu ji nustatoma neatsižvelgiant į padaryto nusikaltimo pasekmių nukentėjusiesiems dydį, todėl ja tinkamai neprisidedama prie patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo“* (69 punktą).
- 11 Ieškovai remiasi trečiuoju nacionalinės teisės aktų neteisėtumo aspektu, kai kompensacijos mokėjimas siejamas su aplinkybe, kad valstybė yra atidėjusi lėšų, kad galėtų ją išmokėti, taip pažeisdama direktyvos 10 konstatuojamąją dalį (*„Nusikaltimų aukos dažnai negalės gauti kompensacijos iš nusikaltėlio, kadangi jis gali neturėti reikiamų lėšų priteistai žalai atlyginti arba todėl, kad nusikaltėlio*

tapatybė nebus nustatyta ar jis nebus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn“), o iš tiesų Įstatymo Nr. 122/2016 12 straipsnyje nurodoma būtinybė, jog, siekiant gauti kompensaciją, auka turi būti nesėkmingai bandžiusi priverstinai išieškoti žalą iš nuteistojo arba, kaip nagrinėjamu atveju, pastarajam turi būti suteikta teisinė pagalba, nes jis neturi finansinių lėšų.

- 12 Institucijos-atsakovės dėl vaikų padėties nurodė, kad kompensacija administraciniu būdu buvo nustatyta griežtai vadovaujantis galiojančiomis nuostatomis, tai yra 2019 m. lapkričio 22 d. ministrų dekretu, atsižvelgiant į tai, kad yra likęs gyvas sutuoktinis, ir kad pats Teisingumo Teismas 2020 m. liepos 16 d. Sprendime C-129/19, priminęs, kad pagal Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms yra suteikta plati diskrecija nustatyti kompensaciją (58 punktas), be kita ko, konstatavo, kad pagal minėto 12 straipsnio 2 dalį nedraudžiama numatyti fiksuoto dydžio kompensacijos nukentėjusiesiems (65 punktas), tik reikalaujama, kad tokia kompensacija būtų „teisinga ir tinkama“; Teisingumo Teismo nuomone, toks reikalavimas yra tenkinamas, kai kompensacija, net ir fiksuoto dydžio, „*tinkamai [prisideda] prie patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo*“ nukentėjusiesiems (69 punktas).

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, kiek tai susiję su nužudymo aukos tėvais, aiškiai nustatyta, kad kompensacijos mokėjimas priklauso nuo to, ar nėra jos sutuoktinio ir vaikų, o kiek tai susiję su aukos seserimi ar broliu, kompensacijos mokėjimas priklauso nuo to, ar nėra aukos tėvų, jeigu jie kartu gyvena ir yra jos išlaikomi; galiausiai šiai priemonei suteikiama tikėtino išlaikymo praradimo kompensavimo funkcija, visiškai neatsižvelgiant į neturtinio pobūdžio kančias, susijusias su smurtine šeimos nario netektimi.
- 14 Kiek tai susiję su sutuoktiniu ir vaikais, pažymėtina, kad nepaisant to, kad minėtas sutuoktinis jau kurį laiką gyvena atskirai nuo aukos, numatytas paprastas kompensacijos paskirstymas pagal paveldėjimą reglamentuojančias nuostatas, atsižvelgiant į fondo, įsteigto vadovaujantis Įstatymo Nr. 122/2016 14 straipsniu, pajėgumus, taigi neatsižvelgiant į nusikaltimo pasekmių sunkumą aukoms, kaip nurodyta 2020 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendime C-129/19.
- 15 Kompensacijos vaikams dydis (20 000 eurų) buvo apskaičiuotas iš esmės neproporcingai, palyginti su baudžiamajame procese nustatyta laikina kompensacijos suma (400 000 eurų už kiekvieną vaiką), ir yra iš esmės panašus į sutuoktiniui (16 666,66 eurų) paskirtą išmoką, neatsižvelgiant į bendrai taikomus tėvystės santykio praradimo kriterijus: aukos amžių, likusio gyvo asmens amžių, giminystės laipsnį ir gyvenimą kartu. Šioje byloje vaikams priteista suma negali būti laikoma „[teisinga ir tinkama]“ Direktyvos 2004/80 12 straipsnio 2 dalies prasme.

- 16 Dėl Įstatymo Nr. 122/2016 13 straipsnio 2 dalyje numatyto kompensacijos prašymo pateikimo atitinkamai institucijai termino pažymėtina: atsižvelgiant į tai, kad aukos tėvai ir sesuo pagal Įstatymo Nr. 122/2016 11 straipsnio 2a dalį neturėtų teisės į jokių reikalavimą, jiems taikomas Įstatymo Nr. 122/2016 13 straipsnio 2 dalyje numatytas 60 dienų terminas. Atrodo, kad toks trumpas senaties terminas prieštarauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje garantuojamai teisei į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą.

DARBINIS VERTINIMAS